

BODRUM MÜZESİ TİCARİ AMPHORALARI

T. OĞUZ ALPÖZEN

Bodrum Müzesinde bulunan, çok sayıda olan ve birbirinden farklılıklar gösteren amphoralar çoğunlukla deniz bulun- tusudurlar ¹. Bunlar antik devir ticaret gemilerinde bir yerden bir yere ticaret maddelerinin nakledilmesinde kullanılı- yordu ². Roma'lılar bu iki kulplu testilere amphora, Yunan'lılar ise amphoreus di- yorlardı ³. Bu kelimeye Miken'de Linear B tabletleri üzerinde de rastlanmaktadır ⁴. Amphora kelimesini Homeros, Odysseia Şan ikide (Telemahos İthakadan, Plos'a giderken) kullanmıştır.

Amphoralar kilden yapılmış olup, sade görünümlü, iki kulplu, ağızları tıkaçla ka- panacak kadar dar, genellikle sivri dipli, testilerdir. Dibi sivri bu testileri, Yunan- lıların M.Ö. 7. yüzyıllarda Mısır'lılarla temastan sonra yaptıkları sanılmaktadır ⁵. Bu testilerin kökeni Kenan Ülkesidir ⁶. Bronz çağda, Suriye ve Filistin yerleşme merkezlerinde ve mezarlarda küçük ağızlı, dar boyunlu, çift kulplu kaplara bol sayıda

rastlanmaktadır ⁷. Mısırlılar bu kapları Fi- listin'den alarak taklit etmişler ve özellikle şarap için kullanmışlardır ⁸.

Mısır duvar fresklerinde de amphora- lar görülür. Bu amphoralar içine neler konulduğu da yazılmıştır. Bunlar bal, yağ, şarap, kurutulmuş balık, buğday, baharat ve çeşitli kokulardır. Kıbrıs'ta Girne mev- kiinde batan bir gemiden çıkarılan amp- horaların içinde badem bulunmuştur ⁹.

Günümüzde çok kullanılan bidon, gaz tenekeleri ve çuvallar gibi amphoralar da, antik devirde değişik amaçlar için kulla- nılmışlardır. Bu amphoraların uzunluğuna ikiye kesilerek çocuk mezarı olarak kul- lanıldığıda bilinmektedir. Geniş düzlükler elde etmek için bunlar çukurlara doldu- rulmuş, kullanılmaktan vazgeçilen, sarnıç ve kuyuları doldurmak için faydalanıl- mıştır. Çabuk kırılabilir ve delikli olması nedeni ile askeri amaçlara da hizmet et- miştir. Bunların en ilginçini Herodot (VIII, 28) de kaydetmiştir. "Orta Yunanistan'da yaşayan, Fokisli'ler, düşmanın geleceğini tahmin ettikleri bir dağ geçitine geniş bir çukur kazarak, amphoraları dizmişler, üst- lerine toprak örtmüşler, düşman suvarileri kurulan bu tuzağa düşerek amphoralar parçalanmış ve atların ayakları kırılmış- tır." M.Ö. 7. yüzyılda Yunan kolonileri, ana şehirlerle yoğun bir ticarete bulunuyorlar,

¹ Sualtı Arkeolojisinde beni yetiştiren Dr. George F. Bass'a, Amphoralar konusunda çalışmamı sağlayan Bodrum Müzesinin eski Müdürü Sayın Haluk Elbe'ye ve bu konuya tekrar eğilmemi isteyen Antalya Müze Müdürü Sayın Tanju Özorak'a teşekkür e eyi bir borç bilirim.

² Jacques-Yves, Cousteau, "The blue Museun" *The World of Archaeology*, der. C. W. Ceram, Lon- don, Thames and Hudson 1966 s. 494.

³ Oskar Seyffert, *A Dictionary of Classical Anti- quities*, London, George Allen ve unwin Ltd, 1957 s. 530.

⁴ Virginia R. Grace, *Amphoras*, Princeton, The Meriden Gravure Company, 1961 s. 11.

⁵ Ibid s. 9.

⁶ Ibid s. 9 (Vadedilmiş topraklar anlamına gel- mekte ve bugünkü İsrail ile civarını kapsamaktadır.)

⁷ Ibid s. 6.

⁸ Lionel Casson, *The Ancient Mariners*, M. 16 USA. Minerva Press, 1959 s. 19 Res. 2.

⁹ Michael L. Katzev, "The Kyrenia Shipwreck" *Expedition*, Volume il. Number 2, winter 1969 part il,

Yunan'lı olmayanlara da Yunan sanatçı- ları tarafından yapılmış altın ve gümüş süs eşyası, çanak, çömlek, şarap, yağ ve parfüm satıyorlardı ¹⁰. Böylece bazı şehir- ler sadece bir malın yapımında ün kazandı- lar. Bu tarihlerde Yunan şehirlerinde bir standardizasyon görülür ¹¹.

Yunan şarabıda ucuz ve kaliteli olması nedeni ile, sadece Yunan mallarını kulla- nan Yunan koloni şehirleri ve yabancılar tarafından çok tutuldu ¹². Amphoralar için- de ihraç edilen bu şarap, İspanya'dan Gü- ney Rusya'ya kadar geniş bir alana yayıldı. M.Ö. 6. yüzyıldan evvelki amphoralar hakkında kesin bir bilgimiz yoktur ¹³. Fa- kat şarapların devlet kontrolü altına alın- ması ve standart amphoralarda satılması

6. yüzyıldan itibaren bir sınıflandırma yap- mamızı sağlamıştır ¹⁴. Amphoraların kulp- larında rastlanan mühürler, şarap ihraç eden şehir devletlerinin isimlerini bildir- mektedir ¹⁵. M.Ö. 5. yüzyıl erken İskit mezarlarında, sakız amphoraları mezar eşyası olarak kullanılmıştır ¹⁶. Mısır'da Na- ukkratis şehrinde Firavun Amasis'in (570- 526) kartuşunu ihtiva eden ve tekrar kul- lanılan bir sakız amphorasına rastlanmış- tır ¹⁷. Amphoralar yalnız şarapla değil, bazen sadece testi olarak da ihraç edilmiş- lerdir. M.Ö. 6. yüzyıl ikinci yarısında Sakız'dan, Marsilya'ya ihraç edilen tes- tiler bunlara birer örnektir ¹⁸.

Sonraki yüzyıllarda Rodos ve Knidos,

Sakız şaraplarının ihraç edildiği pazarları ucuzluğu nedeni ile ele geçirmiştir ¹⁹. Bu

¹⁰ Francois Chamoux, *The civilisation of Greece*, London, George Allen ve Unwin Ltd, 1961 s. 83.

¹¹ John Boardman, *The Greeks Overseas*, İngil- tere, Pelican Books, 1964, s. 146.

¹² Lionel Casson, *The Ancient Mariners*, s. 78.

¹³ John Boardman, *The Greeks Overseas*, s. 32.

¹⁴ Virginia R. Grace, *Amphoras*, s. 11.

¹⁵ Ibid s. 10.

¹⁶ John Boardman, *The Greeks Overseas*, s. 274.

¹⁷ Ibid. s. 146.

¹⁸ Ibid. s. 227.

¹⁹ Philippe Dirole, *4000x Years Under the Sea*, çev. Gerard Hopking, Newyork. Julian Messner. Ltd. s. 54 (Adi şarap litresi 8 Dinar, ikinci kalite şarap litresi 30 Dinar, birinci kalite şarap litresi 45 Dinar, kalite şarap litresi 60 Dinar'dır.) Diokletianus devrinde bir Denarius 25 kuruştur.

ekonomik üstünlük M.S. 1. yüzyıl başla- rına kadar devam etmiş bundan sonra Roma şarapları piyasaya hakim olmuştur ²⁰.

Antik kaynaklar ve arkeolojik kazılar sivri dipli amphoraların, ayakta nasıl dur- duğunu göstermektedir. Pompei'de bulu- nan bir şarapçı dükkanında amphoralar, hazırlanan özel kaidelere dikey olarak otur- tulmuştur. Mısır mezar fresklerinde, bun- ların kamıştan yapılmış üç ayaklara oturtuldukları görülür. Üç ayakların metal olanları da vardır ²¹. Mısır'lılar, duvar re- simlerinden öğrendiğimize göre kavisli bir kamış ve buna ekli dik açılı metal bir boru ile şarabı amphoralardan emmişler ²². Yu- nan'lılar ise şarabı suyla karıştırıp özel kaplarla (Kantaros) içmişlerdir ²³. Amp- horaların sivri dibini üçüncü bir tutamak gibi kullanmışlar ve boşalan amphoraları ters çevirerek muhafaza etmişlerdir. Amp- horaların keramikten yapılmış halka şek- linde altlıklarında vardır ²⁴. Yunan vazo re- simlerinde, toprakta açılan yuvaya kon- duğu, ağaca asıldığı veya duvara dayan- dığı anlaşılmaktadır ²⁵. Homeros'un, Od- ysseia'sında amphoralar, Odysseus'un evi- nin kilerinde duvara dayanmaktadır ²⁶.

Gemilere sırtta taşınarak getirilmiş ²⁷, ve bir yerden bir yere nakledilirken tek- nenin ambarına, sivri diplerin verdiği ola- nakla, kat kat istiflenmiştir ²⁸. Normal boy gemilere 2000-3000 amphora yüklenmiş-

²⁰ Shepard B. Clough, *Uygurluk Tarihi*, çev. Nihal Öno. İstanbul Varlık Yayınevi 1965 s. 134.

²¹ M. H. Callender, *Roman Amphorae*, Londra, Oxford University Press, 1965 s. 3.

²² Virginia R. Grace, *Amphoras*, s. 3.

²³ Emilie Haspel, *Eski Yunan Boyalı Keramiği*, Çev. Aşkıdıl Akarca İstanbul, 1946 s. 19.

²⁴ Brian A. Sharkes ve Lucy Talcott, *Pots And Pans*, Princeton, The Meriden Gravure Co. 1961 Res. 13.

²⁵ Arif Müfit Mansel, *Ege ve Yunan Tarihi*, Ankara, T. T. K. 1947 res. 158.

²⁶ Homeros, *Odyseia*, Çev. Alimet Cevat Emre, İstanbul, Varlık Yayınevi 1963 s. 62.

²⁷ H. H. Scullard, *Shorter Atlas of the Classical World*, Londra, Thomas Nelson Ltd. 1962 s. 193.

²⁸ Lionel Casson, *The Ancient Mariners*, s. 219 Res. 9-b.

tir²⁹. Günümüzde, sualtındaki batık ge- mileri bulmada kum üstünde küme halinde görülen bu amphoralar yardımcı olmak- tadır.

Amphora şekillerine göre ilk sınıflan- dırmayı Alman Arkeolog Dressel yapmış- tır. 45 çeşit amphoranın kesitini çizmiş ve bunları birden itibaren numaralamıştır³⁰. Halen bu numaralar çeşitli amphora tip- lerini ayırt etmekte kullanılmaktadır.

İsviçre'li Edgar Pelichet, Dressel'in kırk beş tipine üç yeni tip daha ilave etmiştir. Amphora ağızlarının gelişimine göre de bir tarihleme yapmıştır.

Amerika'lı Virginia Grace, Atina Ago- ra kazısında bulunan amphoraları küçük bir kitap halinde yayınlamıştır.

Deniz Fonguerle ve Robert Diot'da Agde Müzesi amphoraları üzerinde çalış- mışlardır. Bodrum Müzesi amphoralarının ço- ğunun tarihlendirilmesi, George Bass'ın yassı ada sualtı çalışmalarının yardımı ve yukarıda adı geçen araştırmacıların eserleri- nin incelenmesiyle yapılmıştır.

Bodrum Müzesi Ticari Amphoralarını, Yunan, Roma, Bizans ve tarihlendirile- miyenler diye dört ana guruba ayırmak mümkündür. Ayrıca çok değişik formlar gösteren Kartaca Amphoraları diye ad- landırılan ayrı bir gurub daha vardır. Yu- nan gurubu amphoralar yapıldıkları yer- lere göre Sakız, Knidos, Rodos, Kos, Mende, Taşöz, ve Lesbos gibi şehir isim- leri ile adlandırılırlar. Ayrıca bu şehir devletleri amphoraları da aynı sınıf içinde değişiklik göstermektedirler. Genel ola- rak Arkaik devirde geniş omuzlu, hobat görünüşlü amphoralar Miladi yıllara doğru daralmakta ve boyları uzamaktadır.

Roma Amphoraları çok çeşitlidirler. Ağızları geniş, boyunları kısa sağlam gö- rünümlü testilerdir.

t ²⁹ Lionel Casson, *Ships and Seamanship in the Ancient World*, New Jersey, Princeton University Press, 1971 s. 369.

³⁰ Hans-Wolf Rackl, *Jahrtausende Steigen aus Der Tiefe*, Stuttgart, Franckhsche Verlagshandlung, W. Keller Co. 1969 S. 33.

Bizans Amphoralarının ise, boyunları kısa karpuz gibi yuvarlak olup dipte sivri tutamak yoktur.

Tarihlendirilemeyenler : Bodrum Mü- zesinde, hiçbir yerde benzeri görülme- yen çeşitli boy ve tipte amphoralar bulunmak- tadır. Müzenin amphora bakımından zen- gin oluşunun nedeni, her yıl sünger avla- mak için denize açılan üçyüze yakın tek- nenin değişik yörelerden Bodrum Müze- sine getirdikleri sualtı buluntularıdır.

SAKIZ (CHIOS) AMPHORALARI:

Bu amphoralar kil rengindedirler. Mü- hür Sfenks'tir. Antik çağın en meşhur ve kaliteli şarabını ihtiva ettikleri için çok tanınmışlardır. M.Ö. 6. yüzyılın belirgin niteliği: Kısa boyun üzerinde görülen şiş- kinliktir. Dipte düğme tutamak vardır (Lev. 1-A Res. a). M.Ö. 5. yüzyılda omuz kavislidir. M.Ö. 4. yüzyılda omuz keskin- leşir. Ağız yükselir. Kulplar ve boyun uzar. Ağız kulpların üstüne çıkar. Dipte düğme tutamak kaybolarak, konik plastik yüksük tutamak yer alır (Lev. 1-A Res. b). M.Ö. 3- 1 yüzyıllarda konik plastik yüksük tutamak kaybolur. Dipteki tuta- mak sivrileşir. Ağız kulpların dahada üs- tüne çıkar.

Env. No.: 2285

Ölçü:

Ağız çapı : 15 cm. Karın

çapı : 29 cm. Yükseklik :

66 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu. Çağ : 5. yüzyıl ortası Sakız

Açıklama : Yüzey kil rengi, kalın ve genişçe ağızlı, kısa boyun üzerinde şişkin- lik görülmekte, yuvarlakça ve kısa kulp- ludur. Gövde aşağıya doğru daralmaktadır. Tutamak kırık ve noksandır. Atina Agora Müzesi 21971 Env. nolu Sakız Amphora- sıyla benzerlik göstermektedir (Lev. 1 Şek. 1-Lev. 1-A Res. 1).

Env. No.: 102

Ölçü:

Ağız çapı : 12 cm. Karın

çapı : 30 cm. Yükseklik :

80 cm.

- Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ : nişlemekte ve kulplar mahmuzludur (Lev. 2-A, Res. b). Uzun gövdede yivler görülür. Tutamak sivrilmiştir.
- M.Ö. 5. yüzyıl sonu Sakız**
- Açıklama : Taşkın kalın bilezik ağızlı, kalın uzun boyunlu, yukarıda hafif bir yuvarlaklık gösteren kulp, omuza dik inmekte ve sağlam görünümüldür. Omuz kavisli ve aşağıya dik inmektedir. Dipte düğme tutamaktır. Teressubatlıdır³¹. A- tina Agora Müzesi 16 524 Env. Nolu Sa- kız Amphorasıyla Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ : benzerlik göstermektedir (Lev. 1 Şek. 2- **M.Ö. 3. yüzyıl Rodos**
- Açıklama : Yüzey deve tüyü rengi, taşkın bilezik ağızlı, uzunca boyunlu, **dikey** kulplu, geniş karınlı, dipte sivri tutamaktır. Beyaz teressubat altında deve tüyü rengi yüzey yer yer görülmektedir. Atina Agora Müzesi 75'81 Env. nolu Rodos Amphorasıyla benzerlik göstermektedir. (Lev. 2 Şek. 1 - Lev. 2-A Res. 1).
- Env. No.: 4026
- Ölçü: Ağız çapı : 12,5 cm. Karın çapı : 33 cm. Yüksek: 76 cm.
- Bulunduğu yer : Deniz Buluntusu Çağ : **M.Ö. 4. yüzyıl Sakız**
- Açıklama : Yüzey kil rengi, bilezik ağızlı, ağız kulplar üzerine çıkmış, uzun boyunlu, kulplar yuvarlaklık göstererek omuza dik inmekte, omuz basık, omuz kenarı keskinleşmiş gövde aşağıya doğru tam konik, dipte plastik yüksük tutamaktır. Atina Agora'sı **M.Ö. 4. yüzyıl Sakız Amphorasıyla benzerlik göstermektedir** ³² (Lev. 1 Şek. 3 - Lev. 1-A Res. 3).
- RODOS AMPHORALARI :**
- Yüzey deve tüyü rengindedir. Mühür gül veya Helios başıdır. **M.Ö. 4. yüzyıldan** birinci yüzyıla doğru gövdede tedrici bir incelme görülür. M. Ö. 4. yüzyılda ağız-kalın bileziktir. **M.Ö. 3 yüzyılda** kulplar diktir. (Lev. 2-A, Res. a), omuz kavisli, gövde şişkin, dipte ince tutamak vardır. **M.Ö. 2. yüzyılda** ince bilezik ağız, silindir boyun, kulplar dik kulp çıkıntıları boyuna birleşen kısımda yüksektir. **M.Ö. 1 yüz- yılda** kulplar ağızın biraz altında ve gövde daha incedir. **M.S. 1 yüzyılda** işçilik kaba- laşmıştır. **M.S. 2 yüzyılda** kalın bilezik ağız, boyun yukardan aşağıya doğru ge-
- Env. No.: 87 Ölçü: Ağız Çapı : 12,5 cm. Karın Çapı : 33 cm. Yükseklik : 85
- Bulunduğu yer : Deniz Buluntusu Çağ : **M.Ö. 2. yüzyıl Rodos**
- Açıklama : Bilezik ağızlı, kalın ve uzun boyunlu, köşeli kulp çıkıntıları hafif kavis yaparak omuza birleşmekte, yuvarlak gövde aşağıya doğru daralmakta ve dipte uzun tutamaktır. Atina Agora Müzesi 8602 Env. nolu Rodos ve Grand Congloue Batığı ³³ amphoralarıyla benzerlik göstermektedir. (Lev. 2 Şek. 2- Lev. 1-A Res. 2).
- Env. No.: 100
- Ölçü: Ağız çapı : 12 cm. Karın çapı : 29,5 cm. Yükseklik: 86 cm.
- Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ: **M.Ö. 1. yüzyıl Rodos**
- Açıklama : Bilezik ağızlı, kalınca uzun boyunlu, dar açılı yapan kulp çıkıntıları omuza hafif eğrilik göstererek inmekte, gövde aşağıya doğru genişliğini kaybet-

³¹ Uzun yıllar sualtında kalan amphoralar üze-

rinde kabuklu deniz hayvanları ve kalker birikmesi olmakta ve bunlar bazı hallerde amphorayı tamamen kaplamaktadır.

³² Virginia Graces, *Amphoras*, Res. 46.

³³ Bernard Hofmann, *Les amphores Antiques I e partie*, Paris, Touring Club de France, s. 12 Lev. **15** Şek. 53.

mekte, dipte sivri tutamaklı ve gövde teressubatlıdır (Lev. 2 Şek. 3 - Lev. 2-A Res. 3).

Env. No.: 93

Ölçü:

Ağız çapı : 12,5 cm.

Karın çapı : 27 cm.

Yükseklik : 83 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :

M. S. erken 2. yüzyıl Rodos Açıklama :

Kalın kemerli bilezik ağızlı, kulplar boyunla omuzun birleştiği noktaya inmekte, boyun yukardan aşağıya doğru genişlemektedir. Teressubatlı, uzun gövdede yivler görülür.

Dipte sivri tutamaklıdır. Atina Agora Müzesi 18362 Env. nolu Rodos amphorasıyla benzerlik göstermektedir. (Lev. 2 Şek. 4 - Lev. 2-A Res. 4).

Env. No.: 1108

Ölçü:

Ağız çapı : 10,5 cm. Karın

çapı : 26 cm. Yükseklik : 96

cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu

Çağ : M.S. geç 2. yüzyıl Rodos

Açıklama : Kalın bilezik ağızlı, ağız kulplardan yüksek, mahmuzlu kulplar boyuna yaklaşmıştır. Gövde aşağıya doğru incelerken sivri uzun tutamakla son bulmaktadır (Lev. 2 Şek. 5 - Lev. 2-A Res. 5).

KNİDOS AMPHORALARI:

Bodrum Müzesi amphoralarının çoğunluğunu Knidos amphoraları teşkil etmektedir. Bu testiler kırmızı kildendirler. Dipte kozalak tutamak imalatının özelliğidir. (Lev. 3-A Res. a). Bilezik ağızlıdır. Bazılarının kulplarında mühür izleri görülmektedir. Knidion kelimesi okunur. M.Ö. 3. yüzyılda karınlı ve geniş boyunlu olan bu testilerin M.Ö. 2. yüzyılda boyları uzar, gövde inceler, kulplar Rodos karakteri gösterir. (M.Ö. 188-167 Rodos hakimiyeti). M.Ö. 1. yüzyıldan itibaren hacimleri küçülür ayrıca küçük amphoralarda imal edilmeye başlanır.

Env. No.: 2891

Ölçü:

Ağız çapı : 13 cm. Karın

çapı : 42 cm. Yükseklik :

82 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :

M.Ö. 3. yüzyıl Knidos.

Açıklama : Bilezik ağızlı, kalın boyunlu, kulplar boyunda hafif kavis yaparak omuzla dik inmekte, omuzlu, geniş karınlı, karın aşağıya doğru daralmaktadır. Dipte kozalak tutamaklıdır. Atina Agora Müzesi 373 Env. Nolu Knidos Amphorasıyla benzerlik göstermektedir. (Lev. 3 Şek. 1- Lev. 3-A Res. 1).

Env. No.: 3102

Ölçü:

Ağız çapı : 11 cm. Karın

çapı : 33 cm. Yükseklik : 96

cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :

M.Ö. 2. yüzyıl Knidos

Açıklama : Bilezik ağızlı, aşağıya doğru genişleyen boyunlu, dik kulplu, kulpta mühür izi, dış bükey omuzlu, daralan gövdeli ve dipte kozalak tutamaklıdır. Atina Agora Müzesi 9367 Env. nolu Knidos Amphorasıyla benzerlik göstermektedir. (Lev. 3 Şek. 2 - Lev. 3-A Res. 2).

Env. No.: 2388

Ölçü:

Ağız çapı : 10 cm. Karın

çapı : 30 cm. Yükseklik :

94 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :

M.Ö. 1. yüzyıl Knidos.

Açıklama : Geniş bilezik ağızlı, uzun boyunlu, kulp omuzları hafifçe çıkıntılı, boyuna hafif kavis yaparak omuzla birleşmekte, gövde aşağıya doğru daralmaktadır. Dipte kozalak tutamaklıdır. Atina Agora Müzesi 7918 Env. nolu Knidos amphorasıyla benzerlik göstermektedir (Lev. 3 Şek. 3 - Lev. 3-A Res. 3).

Env. No.: 1125

Ölçü:

Ağız çapı : 13 cm. Karın çapı: 28 cm. Yükseklik : 85 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :

M.Ö. 86 dan sonra Knidos

Açıklama : Bilezik ağızlı, kulplar boyundan dik olarak yükselmekte ve omuza hafif kavis yaparak inmekte, kulpun üst hattı iç bükey, gövde kozalak tutamağın üstüne kadar aynı genişlikte inmektedir. Tutamak boyu uzamıştır. Atina Agora Müzesi 9461 Env. nolu Knidos Amphora- sıyla benzerlik göstermektedir (Lev. 3 Şek. 4 - Lev. 3-A Res. 4).

Env. No.: 194

Ölçü:

Ağız çapı : 8 cm. Karın çapı : 32 cm. Yükseklik : 54 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :

M.S. 3. yüzyıl Knidos.

Açıklama : Dar kalın bilezik ağızlı, kulplar dar açılı, gövde dar boyundan genişleyerek karnı meydana getirmektedir. Uzun kozalak tutamaktır. Dressel tip 35 ile benzerlik göstermektedir (Lev. 3 Şek. 5 - Lev. "3-A Res. 5).

Env. No.: 4025

Ölçü:

Ağız çapı : 11 cm. Karın çapı : 24 cm. Yükseklik : 58 cm.

Bulunduğu yer : Deniz Buluntusu Çağ :

M.Ö. 1. yüzyıl Knidos.

Açıklama : Bilezik ağızlı, kulplar dikey, gövde gittikçe daralmaktadır. Dipte kozalak tutamaktır. Knidos'un küçük amphoralarından birine örnektir. Atina Agora Müzesi 10790 Env. nolu Knidos amphorasıyla benzerlik göstermektedir (Lev. 3 Şek. 6 - Lev. "3-A Res. 6).

Knidos ve Rodos şarapları M.Ö. 3-1. yüzyıllarda çok miktarda tüketilmiştir. Bil-

hassa İskenderiye ve Atina gibi Askeri birliklerin toplu halde bulunduğu yerlerde askerler tarafından ucuzluğu nedeni ile rağbet görmüştür. İskenderiye Müzesinde sinde bulunan 90000 amphora kulpunun nun % 85 i Rodos'a aittir. Atina Müze- sinde bulunan 40000 amphora kulpunun % 65 inde "Knidion" kelimesi okunur³⁴.

Bu tüm amphoraların yarısının iki şehir devletinin mührü ile damgalandığını göstermektedir.

İSTANKÖY (KOS) AMPHORALA- RI:

İstanköy şarabı ucuz olması nedeniyle antik dünyada çok tutulmuş, Roma'lılar tarafından taklit edilmiştir. İkiz çift kulplu (Lev. 4-A Res. a), ve yüzey yeşilimsidir. Kulptaki mühür yengençtir. M.Ö. 3. yüz- yılda, ince ağızlı, dikeyimsi kulplu, kısa boyunlu, geniş gövdeli, dipte tutamaktır. M.Ö. 2. yüzyılda daha ince bir boyun, di- key kulp ve darlaşan bir gövde görülür. M.Ö. 1. yüzyılda uzun gövdelidir. M.S. 1. yüzyılda boyun aşağıya doğru kademeli bir şekilde kalınlaşır (Lev. 4-A - Res. b). Ağızı geçen çıkıntılı kulplu ve güdük tu- tamaktır.

Env. No.: 85 Ölçü:

Ağız çapı : 13 cm. Karın çapı : 45 cm. Yükseklik: 83 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :

M.Ö. 3. yüzyıl İstanköy.

Açıklama : İnce bilezik ağızlı dikeyimsi ikiz kulplu kısa boyunlu, dış b-ilkey geniş omuzlu, karınlı, dipte düz tutamaklı ve hafif teressubatlıdır. Atina Agora Müzesi 6353 Env. nolu İstanköy Amphorasıyla benzerlik göstermektedir. (Lev. 4 Şek. 1 - Lev. 4-A Res. 1).

Env. No.: 84

Ölçü:

Ağız çapı : 12 cm.

³⁴ Virginia R. Grace, *Amphoras*, s. 14.

Karın çapı : 38 cm. Yükseklik : 105 cm.
Yükseklik : 96 cm. Bulunduğu yer : Deniz buluntusu

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
M.Ö. 1. yüzyıl İstanköy.

Açıklama : Yüzey yeşilimsi, bilezik ağızlı, uzun boyunlu, ikiz dikey kulplu, dik omuzlu, konik gövdeli, dipte düz tu- tamaklı ve teressubatlıdır. Atina Agora Müzesi 11 880 Env. nolu İstanköy ampho- rasıyla benzerlik göstermektedir. (Lev. 4 Şek. 2 - Lev. 4-A Res. 2).

Env. No : 1131

Ölçü:

Ağız çapı : 9 cm. Karın çapı : 21,5 cm. Yükseklik : 81 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
M.S. 1. yüzyıl İstanköy

Açıklama : Taşkın bilezik ağızlı, çıkın- tılı ikiz dikey kulplu, ağız kulplardan yük- sek, uzun ince kademeli boyun, ince göv- de, dipte silindirimsi tutamaklıdır. Atina Agora'sı M.S. 1. yüzyıl İstanköy Ampho- rasıyla benzerlik göstermektedir³⁵. (Lev. 4 Şek. 3- Lev. 4-A Res. 3).

ROMA YAPISI İSTANKÖY AMP-
HORALARI (PSEUDO KOAN)

Env. No.: 2835

Ölçü:

Ağız çapı: 18 cm. Karın çapı : 40 cm. Yükseklik : 74 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
M.S. 3. yüzyıl Pseudo Koan.

Açıklama : Geniş yayvan ağızlı, kısa boyunlu, yuvarlak ikiz kulplu, dış bükey geniş omuzlu, konik gövdeli, dipte koza- lak tutamaklı ve teressubatlıdır. Pelichet'e göre M.S. 190-260 (Lev. 4 Şek. 4 - Lev. 4-A Res. 4).

Env. No.: 1116

Ölçü:

Ağız çapı : 11,5 cm. Karın çapı : 29 cm.

Çağ : M.S. 1. yüzyıl Pseudo Koan

Açıklama : Bilezik ağızlı, uzun bo- yunlu, dikey ikiz kulpların bitiminde bo- yuna doğru hafif kademe, silindir gövde, dipte silindirimsi tutamaklıdır (Lev. 4 Şek. 5 - Lev. 4-A Res. 5).

Env. No.: 2575

Ölçü:

Ağız çapı : 12 cm. Karın çapı : 32 cm. Yükseklik : 89 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
M.S. 1. yüzyıl Pseudo Koan.

Açıklama : Yüzey siyaha yakın koyu bir renkte, dar bilezik ağızlı, kalın dış bükey boyunlu, dış bükey ikiz kulplu, kulp omuz başlarında çıkıntılı, kalın bo- yunda yivler ve dipte kısa tutamak görül- mektedir. Atina Agora Müzesi 12361 Env. nolu Pseudo Koan amphorasıyla benzer- lik göstermektedir (Lev. 4 Şek. 6 - Lev. 4-A Res. 6).

Env. No.: 1037

Ölçü:

Ağız çapı : 12 cm. Karın çapı : 24 cm. Yükseklik : 107 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
M.S. 2. yüzyıl Pseudo Koan.

Açıklama : Bilezik ağızlı, mahmuzlu ikiz kulplu, uzun dar iç bükey boyunlu, silindir gövdeli, dipte uzun ince tutamaklı ve teressubatlıdır. M.S. geç 2. yüzyıl Ro- dos Amphoralarıyla benzerlik göstermek- tedir. (Lev. 4 Şek. 7 - Lev. 4-A Res. 7).

ROMA AMPHORALARI :

Yüzyıllar boyunca değişik etkenler ne- deni ile, geniş bir alanda bir çok imalat- haneler tarafından bol miktarda imal edil- mişlerdir. Önceleri Yunan testilerinin et- kisi altında kalan Roma Amphoraları M.Ö. 2. yüzyıldan itibaren kendi formunu bulmuştur. Kalın geniş plastik bantlı ağız, uzun boyun, ince gövde, kısa silindir tu- tamak özellikleridir. M.S. 2. yüzyıldan

³⁵ Virginia Graces, *Amphoras*, Res. 57.

itibaren yiv ve setler görülür. Gittikçe de rekeri gösteren Roma Amphorasıdır. Pelichet'e göre M.S. 190-260 (Lev. 5 Şek. 3 - Lev. 5-A Res. 3).

Env. No: 90 Ölçü:

Ağız çapı : 17 cm. Karın çapı : 37,5 cm. Yükseklik : 80 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ : M.Ö. 1 yüzyıl Roma

Açıklama : Kalın kemerli ve genişçe ağızlı, boyun aşağıya doğru incelmekte, kulplar kalın ve kaba görünüşlü, gövde aşağıda karınlı, dipte tutamak kırık ve noksan, çok kalın teressubatlı, dipte iki delik var. Dressel tip 9 ve Atina Agorası M.Ö. 1 yüzyıl Roma Amphorasıyla benzerlik göstermektedir³⁶ (Lev. 5 Şek. 1 - Lev. 5-A Res. 1).

Env. No.: 89 Ölçü:

Ağız çapı : 20 cm. Karın çapı : 42 cm. Yükseklik : 82 cm.

Bulunduğu yer : Deniz Buluntusu. Çağ : 3. yüzyıl Roma.

Açıklama : Dışa doğru genişliyen taşkın ve kalın ağızlı, aşağıda daralan boyunlu, yassı kulplu, geniş gövdeli, dipte kozalak tutamaklı ve teressubatlıdır. Pelichet'e göre M.S. 190-260'tır. Aynı Amphoranın bir benzeri Sous Marine, Mayıs 1966 Special Archeologie'de s. 199, M.Ö. 3-2 diye tarihlendirilmiştir (Lev. 5 Şek. 2- Lev. 5-A Res. 2).

Env. No.: 88

Ölçü:

Ağız çapı: 16 cm. Karın Çapı : 36 cm. Yükseklik : 78 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu. Çağ: M.S. 3. yüzyıl Roma.

Açıklama : Ağız dışa ve aşağıya taşkın, boyun kalın ve uzun, kulplar kaba görünüşlü ve sağlam, omuz kenarı keskince ve dipte düğme tutamaklıdır. Sakız ka-

rekeri gösteren Roma Amphorasıdır. Pelichet'e göre M.S. 190-260 (Lev. 5 Şek. 3 - Lev. 5-A Res. 3).

Env. No.: 2886

Ölçü:

Ağız çapı : 14 cm. Karın çapı : 32 cm. Yükseklik : 73 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu. Çağ: M.S. 2 yüzyıl Roma.

Açıklama : Dışa taşkın kalın ağızlı, kısa ve yuvarlak kulplu, keskin omuzlu, geniş konik gövdeli, ve dipte kesik kozalak tutamaklıdır. Pelichet'e göre M.S. 2. yüzyılın sonu (Lev. 5 Şek. 4 - Lev. 5-A Res. 4)

Env. No.: 253

Ölçü:

Ağız çapı : 12 cm. Karın çapı : 36 cm. Yükseklik : 77 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu. Çağ : M.S. 1. yüzyıl Roma.

Açıklama : Kalın kemerli ağızlı, uzun ve kalın boyunlu, kulplar boyun çıkışından yuvarlaklık göstererek omuza **inmekte**, hafif keskin omuzlu, geniş gövde aşağıya doğru daralmakta ve dipte kozalak tutamaklıdır. Pelichet'e göre M.Ö. 20, M.S. 20 (Lev. 5 Şek. 5 -Lev. 5-A Res. 5)

Env. No.: 2669

Ölçü:

Ağız çapı : 15 cm. Karın çapı : 41 cm. Yükseklik: 105 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu. Çağ : M.S. 3. yüzyıl Roma.

Açıklama: Yüzey koyu renk, kalın ve taşkın ağızlı, kısa boyunlu, küçük yassı kulplu, yuvarlak omuzlu ve uzun silindir gövdelidir. Dipte tutamak kırık ve noksandır. Dressel tip 27. Atina Agora Müzesi 14618 Env. nolu Roma amphorasıyla benzerlik göstermektedir (Lev. 5 Şek. 6 - Lev. 5-A Res. 6)

Env. No.: 4024

Ölçü:

Ağız çapı : 12 cm.

³⁶ Virginia Graces, *Amphoras*, res. 36.

Karın çapı : 32 cm.
Yükseklik : 68 cm.

Açıklama : Yüzey açık renk, ağız kırık ve noksan, kısa boyunlu, ağızla aynı hiza-

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
M.S. 4. yüzyıl Roma

Açıklama : Yüzey deve tüyü renginde, bilezik ağızlı, kısa boyunlu, küçük yassı kulplu, silindirik gövde aşağıya doğru hafif genişlemektedir. Tutamak silindirik şeklindedir. Tüm gövdede yiv ve setler görülür. Yassıada M.S. 4. yüzyıl Roma batığı amphoralarıyla benzerlik göstermektedir³⁷. (Lev. 5 Şek. 7-Lev. 5-A Res. 7)

Env. No.: 95

Ölçü:

Ağız çapı 13,5 cm. Karın çapı : 42 cm. Yükseklik : 74 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
M.S. 4. yüzyıl Roma.

Açıklama : Kısa boyunlu, küçük kulplu, aşağıya doğru genişleyen gövde yiv ve setlerle kaplıdır. Dipte tutamaklıdır. Terracubattır. Yassıada M.S. 4. yüzyıl Roma batığı amphoralarıyla benzerlik göstermektedir³⁸. (Lev. 5 Şek. 8 - Lev. 5-A Res. 8)

BİZANS AMPHORALARI:

Aynı yüzyılda çok değişiklik gösteren amphoralar. Yüzey açık renktedir. Amphora işleri çoğunlukla reçine ile sıvanmıştır. Kulplarda ve gövde üstünde hiçbir işaret yahut mühüre rastlanmamıştır. Amphora ağızlarını kapatmak için yuvarlak testi parçaları kapak olarak kullanılmıştır.

Env. No.: 503

Ölçü:

Ağız çapı : 9,5 cm. Karın çapı : 44 cm. Yükseklik : 54 cm.

Genellikle amphora gövdesinde sık olarak yiv ve setler bulunmaktadır. Karpuz gibi yuvarlak olan bu amphoraların dipte tutamaklarının olmaması belirgin özellikleridir.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
M.S. 7. yüzyıl Bizans

Env. No.: 480

Ölçü:

Ağız çapı : 8 cm. Karın çapı : 26 cm. Yükseklik : 32 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
M.S. 7. yüzyıl Bizans

da kavisli küçük kulpludur. Armudi gövdeli ve dip yuvarlaktır. Omuz üzerinde ve dipte yivler vardır. Yassıada M.S. 7. yüzyıl Bizans batığı amphoralarıyla benzerlik göstermektedir (Lev. 6 Şek. 1 - Lev. 6-A Res. 1) Bu batıkta bulunan amphoralar, yanlış olarak Dressel tip 35'e benzetilmektedir³⁹.

Env. No.: 2286

Ölçü:

Ağız çapı : 8.5 cm. Karın çapı : 30 cm. Yükseklik : 41,5 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
M.S. 7. yüzyıl Bizans.

Açıklama : Yüzey açık renk, dar ağızlı, (içi siyah reçineli) boyun omuza doğru genişlemekte, yassı kulplu, gövdeden dibe doğru hafif daralma görülmektedir. Dip yuvarlaktır. Boyun ile dipte yiv ve setler, omuzda sathi çatlaklıklar vardır. Yassıada M.S. 7. yüzyıl Bizans batığı amphoralarıyla benzerlik göstermektedir (Lev. 6 Şek. 2-Lev. 6-A Res. 2). Bu amphoraların yakın bir benzeri Agay'da bulunmuştur.

M.S. 6 ile 10. yüzyıllar arasına tarihlendirilmektedir⁴⁰.

Env. No.: 503

Ölçü:

Ağız çapı : 9,5 cm. Karın çapı : 44 cm. Yükseklik : 54 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
M.S. 7. yüzyıl Bizans.

Açıklama : Yüzey açık renk, dar ağızlı, omuza doğru genişleyen boyunlu, geniş kulplu, ve yuvarlak gövdelidir. Omuz altında ve dipte yivler vardır. Yassıada M.S. 7. yüzyıl Bizans batığı amphoralarıyla benzerlik göstermektedir⁴¹ (Lev. 6 Şek. 3 - Lev. 6-A res. 3)

³⁹ Hans-Wolf Rackl, *Jahrtausende Steigen Aus Der Tiefe*, s. 32.

⁴⁰ J. P. Joncheray, *Classification des Amphores*, Louis-Jean, 1971 s. 30 Lev. 10 Şek. 1-e.

⁴¹ George F. Bass, *Underwater Archeological Expedition to Turkey, 1961-1961* Washington, D. C. National Geographic society 1970 s. 13 Şek. 2-A.

³⁷ George F. Bass ve Fredenck H. Van Door- minck, Jr. "A Fourth-Century Shipwreck at Yassı Ada" *A.J.A* 1971 Lev. 11 Şek. 9.

³⁸ Ibid Lev. 11 Şek. 8.

Env. No.: 467

Ölçü:

Ağız çapı : 10 cm. Karın

çapı : 28 cm. Yükseklik :
50 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
M.S. 7. yüzyıl Bizans.

Açıklama : Bilezik ağızlı, dar kısa bo-
yunlu, yuvarlak kulpludur. Uzun silindir gövde
üzerinde yiv ve setler görülür. Dip
yuvarlaktır. Teressubatludur. Yassıada M.-
S. 7. yüzyıl Bizans batığı amphoralanıyla
benzerlik göstermektedir⁴² (Lev. 6 Şek. 4-
Lev. 6-A Res. 4).

DEĞİŞİK KÖKENLİ AMPHORA- LAR:

Mende:

Antik dünyada şarabı meşhur şehirler-
den biriydi.

Env. No.: 452

Ölçü:

Ağız çapı : 12,5 cm. Karın

çapı : 36 cm. Yükseklik :
64 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
M.Ö. 5. yüzyıl Mende.

Açıklama : Yüzey koyu kırmızı, yuka-
rıya doğru genişleyen kalın ağızlı, kısa
boyunlu, yuvarlak ve küçük kulplu, ge-
nişliğini aşağıya doğru hafifce kaybeden
gövdeldir. Dipte düğme tutamaklı, düğme
dibi çukurdur. Atina Agora Müzesi 2375
Env. nolu Mende amphorasıyla benzerlik
göstermektedir (Lev. 7 Şek. 1 Lev. 7-A
res. 1).

Env. No.: 449

Ölçü:

Ağız çapı: 19 cm. Karın

çapı: 31,5 cm. Yükseklik :
72 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
M.Ö. 4-3-2. yüzyıl Mende

Açıklama : İnce bilezik ağızlı, ağız üçte bir
kırık ve noksan, kulpları omuzları yuvarlak,
kulpları aşağıya dik inmekte hafif

yatık omuzlu, konik gövdeli, dipte kalın
kısa tutamaklıdır. Agde Müzesi 276 Env.
Nolu amphorayla benzerlik göstermek-
tedir (Lev. 7 Şek. 2 Lev. 7-A Res. 2)

Korfu:

Ege ve Akdeniz'in dışında şarap istih- sal
eden tek merkezdir.

Env. No.: 1127

Ölçü:

Ağız çapı: 15,5 cm. Karın

çapı : 40,5 cm. Yükseklik :
49,5 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :

M.Ö. 5. yüzyıl Korfu.

Açıklama : Yüzey açık deve tüyü ren-
ginde, kalın bilezik ağızlı, geniş kısa bo-
yunlu, sağlam yassı kulplu, yayvan ağızlı,
iri gövdeli, dipte çok kısa tutamaklı ve
teressubatludur. Atina Agorası M.Ö. 5.
yüzyıl Korfu Amphorasıyla benzerlik gös-
termektedir (Lev. 7 Şek. 3 Lev. 7-A Res. 3)

Marsilya:

Altıncı yüzyılın ikinci yansında Mar-
silya şarapları, Sakız Amphoraları içinde ihraç
ediliyordu. Bu tarihten sonra kendi
imalathanelerinde testilerini yapmaya baş-
lamışlardır.

Env. No.: 1896

Ölçü:

Ağız çapı : 10 cm. Karın

çapı : 32 cm. Yükseklik : 72
cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :

M.Ö. 5. yüzyıl Marsilya.

Açıklama : Kalın plastik bant ağızlı, boyun
uzunca, kulpları omuza yuvarlak inmekte,
konik gövdeli, sivri dipli, teres-
subatludur. Agde Müzesi 10 Env. Nolu amphorayla
benzerlik göstermektedir (Lev. 7 Şek. 4 -
Lev. 7-A Res. 4).

Taşöz:

Taşöz amphoralarının bazılarının kulpu
"Thasion" diye damgalanırdı. Amphora-
ların yüzeyi kil içindeki mikadan dolayı
kırmızıdır. M.Ö. 4. yüzyılın narin
yapılı amphoraları M.Ö. 3. yüzyılda daha

⁴² Ibid, s. 13 Şek. 2-b.

kaba bir görünüş olarak genişledi. Tutamak uzunluğunu kaybetti.

Env. No.: 1129

Ölçü:

Ağız çapı : 10,5 cm.

Karın çapı : 26 cm.

Yükseklik : 71 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :

M.Ö. 4. yüzyıl Taşöz.

Açıklama : Yatay keskin ağızlı, kalın geniş ve kavisli kulplu, omuz ve karın iki konikten müteşekkil, uzun ve kalın tutamaklı ve terassubatlıdır. (Lev. 7 Şek. 5 Lev. 7-A Res. 5).

.Spatheia :

İtalya, Ravenna'da Galla Placidia'nın mezarının çatısında ve iki ayrı erken hiristiyan yapısında kullanılması ilginçtir.

Env. No.: 2249

Ölçü:

Ağız çapı: 9 cm. Karın

çapı : 7,5 cm. Yükseklik :

77,5 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu. Çağ :

M.S. 5. yüzyıl Spatheia.

Açıklama : Taşkın koniksel ağızlı, kısa boyunlu, kulak kulplu, dar uzun gövdeli, omuz ve alt karın dış bükey, orta karın hafif iç bükey, dipte sivri tutamak vardır (Lev. 7 Şek. 6 - Lev. 7-A Res. 6).

Mısır:

Env. No.: 2725

Ölçü:

Ağız çapı : 13,5 cm. Karın

çapı : 18,5 cm. Yükseklik:

52 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :

M.S. 5-6. yüzyıl Mısır?

Açıklama : Yüzey açık renk, dar ağızlı, ağız kenarında yassı küçük kulplar, konik boyunlu, dış bükey omuzlu, omuz üze-

rinde ince, karın üzerinde kalın yivler görülür. Gövde konik, dipte kertikli tutamaklıdır. Atina Agora Müzesi 12861 Env. Nolu Amphorayla benzerlik göstermektedir (Lev. 7 Şek. 7 - Lev. 7-A Res. 7).

KARTACA AMPHORALARI :

Bu tip amphoraların kökeni Kartaca'dır⁴³. Roma'lular tarafından yerle bir edilen Kartaca'da bol miktarda bulunmuştur. Kuzey Afrika kıyılarından, İspanya sahillerine kadar uzanan geniş bölgede bulunan bir çok imalathaneler Kartaca tipi amphoralar yapmışlardır.

Env. No.: 160

Ölçü:

Ağız çapı : 10,5 cm.

Karın çapı : 26 cm.

Yükseklik : 48 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu

Çağ : M.Ö. 4. yüzyıl ve evvel Kartaca.

Açıklama : Yüzey deve tüyü renginde, boyunsuz, kulak kulplu karından dibe doğru konik gövdeli, beyaz terassubatlıdır (Lev. 8 Şek. 1 Lev. 8-A Res. 1). Bu anıphoranın yakın benzeri M.Ö. 4. yüzyıl ve öncesine tarihlendirilmektedir⁴⁴.

Env. No.: 4022

Ölçü:

Ağız çapı : 9 cm. Karın

çapı : 23 cm. Yükseklik :

51 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :

M.Ö. 4-2. yüzyıl Kartaca⁴⁵.

Açıklama : Plastik bant ağızlı, boyun-suz, çıkıntılı, yayvan omuzla birleşen, kulak kulplu, iç bükey gövdeli, dışbükey karınlı, dipte sivri tutamaklı ve terassubatlıdır (Lev. 8 Şek. 2- Lev. 8-A Res. 2)

Env. No.: 2674

Ölçü:

Ağız çapı : 18 cm. Karın

çapı : 18,5 cm. Yükseklik :

80 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :

M.Ö. 2. yüzyıl Kartaca

Açıklama : Yüzey kırmızı, yatay huni ağızlı, boyunsuz, kulak kulplu, silindir

⁴³ Virginia Grace, *Amphoras*, Res. 38.

⁴⁴ Bernard Hofmann, *L'es Amphoras Antiques 1 e Partie*, Paris, Touring Club de France, s. 6 Lev. 1 Şek. 2.

⁴⁵ Ibid, s. 24 Lev. 10 Şek. 136.

gövdeli, altta uzun tutamak, teressubatlı, omuz üzerinde ve dipte yivler görülür. restore edilmiştir (Lev. 8 Şek. 3 - Lev. 8-A Res. 3). Saint Raphael'de bulunmuş bir amphora ile benzerlik göstermektedir⁴⁶.

Env. No.: 3201

Ölçü:

Ağız çapı : 17 cm. Karın çapı : 19,5 cm. Yükseklik : 106 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ : Kartaca

Açıklama : Dışa açılan geniş ağızlı, iç bükey boyunlu, kulak kulplu, aşağıya doğru daralan uzun kamsız gövdeli, dipte tutamaktır. Tutamak ucunda plastik bilezik vardır (Lev. 8 Şek. 4 - Lev. 8-A Res. 4). Bu amphoraların yakın bir benzeri M.Ö. 2. yüzyıla tarihlendirilmektedir⁴⁷.

Env. No.: 2299

Ölçü:

Ağız çapı : 18,5 cm. Karın çapı : 15 cm. Yükseklik : 92,5 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu. Çağ : Kartaca

Açıklama : Ağız geniş plastik bantlı, kulak kulplu, aşağıya doğru daralan, ince silindir gövdeli, dipte tutamaktır (Lev. 8 Şek. 5 - Lev. 8-A Res. 5). Bu amphoraların tarihlendirilemeyen bir benzeri İbiza' da bulunmuştur⁴⁸.

Env. No.: 1118

Ölçü:

Ağız çapı : 10,5 cm. Karın çapı : 29 cm. Yükseklik : 50 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ : M.Ö. 5-4. Yüzyıl, Kartaca

Açıklama : Bilezik ağızlı, boyunsuz, omuzda kulak kulplu, silindir gövdeli,

Env. No.: 460

Ölçü:

Ağız çapı: 10,5 cm. Karın çapı : 32 cm. Yükseklik : 61 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ : M.Ö. 5-4 yüzyıl Kartaca.

Açıklama : Yüzey koyu kiremit, kalın bilezik ağızlı, boyunsuz, omuzda kulak kulplu, uzun yumurta gövdeli, dipte sivri tutamaktır. Tüm gövdede yiv ve setler görülür. Dipte küçük bir delik vardır (Lev. 8 Şek. 7 - Lev. 8-A Res. 7).

Env. No.: 461

Ölçü:

Ağız çapı: 10,5 cm. Karın çapı : 25 cm. Yükseklik : 76,5 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ : M.Ö. 5-4 yüzyıl Kartaca.

Açıklama : İnce ağızlı, boyunsuz, omuzda kulak kulplu, aşağıya doğru daralan silindir gövdelidir. Dip yuvarlaktr. Omuzda ve dipte yivler görülür (Lev. 8 Şek. 8 - Lev. 8-A Res. 8). 1118-460 ve 461

Env. nolu amphoralar M.Ö. 5-4 yüzyıla tarihlendirilmektedir⁴⁹.

KÖKENİ BİLİNMIYENLER: Env.

No.: 2611

Ölçü:

Ağız Çapı : 10,5 cm. Karın çapı : 36,5 cm. Yükseklik : 82 cm.

Bulunduğu yer: Deniz buluntusu Çağ : M.Ö. 3-2 yüzyıl

Açıklama : Bilezik ağızlı, dış bükey yassı kulplu, yuvarlak omuzlu, yumurta gövdeli, altta uzun silindirimsi tutamaklıdır. Beyaz teressubatlıdır. Dressel tip 24 ile benzerlik göstermektedir (Lev. 9 Şek. 1 - Lev. 9-A Res. 1).

⁴⁶ Bernard Hofmaın, *L'es Amphoras Antiques 2 e Partie*, Paris, Touring Club de France, s. 20 Lev. 21 Şek. 250.

⁴⁷ Ibid, s. 20 Lev. 21 Şek. 256.

⁴⁸ Sous Marine Special Archeologie, 1966 sayı 59, s. 117.

⁴⁹ Cynthia J. Eiseman, "Amphoras from the porticello Shipwreck" *The international Journal of Nautical Archaeology and Under Water Exploration* (1973) s. 16-18.

Env. No.: 209 Açıklama : Kalın bilezik ağızlı, uzun ve ince boyunda yiv ve setler görülmekte, hemen ağızda başlayan kulak kulplu, silindimsi iç bükey gövdeli ve dipte sivri tutamaktır (Lev. 10 Şek. 2- Lev. 10-A)
 Ölçü:
 Ağız çapı : 10 cm.
 Karın çapı : 35 cm.
 Yükseklik : 80 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
 M.Ö. 3-2 yüzyıl

Açıklama : Yüzey koyu kil, bilezik ağızlı, kısa boyunlu, yivli, dış bükey küçük kulplu, geniş gövdeli, karın dipte genişlemekte, dipte sivri tutamaklı ve yer yer teressubatludur. Dressel tip 19 ile benzerlik göstermektedir (Lev. 9 Şek. 2- Lev. 9-A Res. 2)

Env. No.: 104

Ölçü:

Ağız çapı : 9 cm. Karın çapı : 23 cm. Yükseklik : 81 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
 M.S. 2-3-4 yüzyıl.

Açıklama : İnce uzun boyunlu, boyun omuza doğru genişlemekte, boyunun omuzla birleştiği yerde kulak kulplu konik gövdeli, uzun tutamaktır. Dressel tip 33 ile benzerlik göstermektedir (Lev. 9 Şek. 3 Lev. 9-A Res. 3)

TARİHLENDİRİLEMİYENLER : Env.

No.: 797

Ölçü:

Ağız çapı : 21,5 cm. Karın çapı : 40,5 cm. Yükseklik : 83,5 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
 ?

Açıklama : Geniş ağızlı, çok geniş boyunlu, dikey kulplu, konik gövdeli, sivri tutamaklı ve teressubatludur (Lev. 10 Şek. 1 - Lev. 10-A Res. 1)

Bu amphoranın ağız tıkaçlanamayacak kadar geniş olduğundan zahire veya su için kullanıldığı sanılmaktadır.

Env. No.: 2894

Ölçü:

Ağız çapı : 13 cm. Karın çapı : 34 cm. Yükseklik : 115 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
 ?

Res. 2). Bu amphoranın tarihlendirilemeyen bir benzeri Istres Müzesinde bulunmaktadır⁵⁰.

Env. No.: 83

Ölçü:

Ağız çapı : 11,5 cm. Karın çapı : 46 cm. Yükseklik : 100 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ :
 ?

Açıklama: Yüzey deve tüyü renginde, ağız kenarı yüksek, boyunsuz, omuzu üzerinde karşılıklı yükselen iki ters (U) kulplu, alt kısım eş koniktir (Lev. 10 Şek. 3-4- Lev. 10-A Res. 3-4).

Bu amphoranın kulp şekli çok ilginçtir. Kökenini, Yunan ve Roma dünyası dışında aramak gerekir. Mısır denilebilir. Çok ağır ve hacimli olmasından dolayı kalın kulp- lar arasından geçirilen bir sınığa asılarak, ancak iki kişi tarafından omuzda taşındığı anlaşılmaktadır.

Env. No.: 4023

Ölçü:

Ağız çapı : 5 cm. Karın çapı : 22 cm. Yükseklik : 62 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ : ?

Açıklama : Dar yüksek ağızlı, ağız kenarlarında ve omuzda noksan parça vardır. Kulp omuz başlan yuvarlak, omuz ve gövdeyi bir plastik çıkıntı ayırmakta, koniksel gövde, omuz altında, karında ve dipte üç gurup halinde yiv ve setler görülmektedir. Dipte yarım konik tutamaktır (Lev. 10 Şek. 5 - Lev. 10-A Res. 5).

Env. No.: 3217

Ölçü:

Ağız çapı : 5 cm.

⁵⁰ Bernard Hofmann, *Les Amphores Antiques*, 2 e partie s. 26 Lev. 24 Şek. 299.

Karın çapı : 23,5 cm.

Yükseklik : 51 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ: ?

Açıklama : Küçük bilezik ağızlı, ince ve kısa boyunlu, yatay kulak kulplu, yu- murta gövdeli, dipte tutamaktır (Lev. 10 Şek. 6 - Lev. 10-A Res. 6).

Env. No.: 2538

Ölçü:

Ağız çapı : 13 cm. Karın

çapı : 26 cm. Yükseklik :

64 cm.

Bulunduğu yer : Deniz buluntusu Çağ: ?

Açıklama : Yüzey açık sarı, bilezik ağızlı, hafifçe aşağıya daralan kısa bo- yunlu, küçük bükey kulplu, basık omuzlu, silindir gövdeli ve dipte topuzlu silindir tutamaktır (Lev. 10 Şek. 7 - Lev. 10-A Res. 7).

Antik devirde çeşitli nedenlerle Akde- niz kıyıları boyunca batmış yüzlerce gemi bulunmaktadır. Teknelerin içindeki amp- hora kümelerinin altında yatan batık, bir zaman kapsülü gibi devrinin gemiciliğini çağımıza dek, tahripkar insan elinin ula- şmadığı derinliklerde gizliyebilmiştir. Ay- rıca bugün için büyük bir yekün tutan tarihlendirilememiş amphoralar, antik denizcilerin sır olmuş öykülerini saklamak- tadır.

Sualtı arkeolojisinin büyük bir bölü- münü meydana getiren amphoralar ve amphora sınıflandırılması henüz ilk basa- maklarındadır. Papirus'larda adı geçen fak- kat halen tanınmayan birçok amphora tipleri Akdeniz kıyıları boyunca batmış teknelerin içinde bulunmaktadır. Ancak bu batık gemilerin bilim ışığına kavuştu- rulmasıyla amphoralar hakkında kesin bir sınıflandırma yapılabilecektir. Çok çeşitli olan bu amphoraların genel sınıflandırıl-

ması birçok yanlışlıklara sebebiyet vere- bilir.

Amphoralar konusunda çalışan, Dres- sel birbirinden çok uzak imalathanelerde yapılmış değişik form arzeden amphora-

lan tek bir imalathanenin gelişim gösteren amphoralar gibi tarihlenmiştir⁵¹. Pelichet'- te amphoraların ağızlarının gelişimine gö- re bir tarihleme yapmıştır⁵².

Oysa bu çalışmalar bilimsel kazı neti- celerine uymamaktadır. Yassıada 4. yüzyıl Roma batığı 4024 nolu amphora Pelic- het'in tarihlenmesine göre M.S. 1. yüzyıla verilir⁵³. Gene aynı batıkta bulunan başka bir amphora Pelichet'te göre M.Ö. 1. yüzyıla aittir.

Yassıada Bizans batığından çıkarılmış dört değişik tip amphora batıkta bulunan altın Heraklius (610-641) sikkelerinden ötü- rü M.S. 7. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Bu tarihlenmeyi Pelichet'te göre yapmış olsaydı 2286 Env. No. amphorayı M.S.

7. yüzyıla değil 600 yıl önceye tarihle- miz gerekecekti⁵⁴.

Yine aynı batığa ait amphoralarla ben- zerlik gösteren 503 Env. nolu amphora Pelichet'e göre M.Ö. 1. yüzyıla aittir⁵⁵. Bu sebeple Dressel ve Pelichet'e göre yap- tığımız tarihllemelerden pek emin değiliz.

Amphoralara ait tarihleme ve sınıf- landırma bilgimiz Sualtı ve Kara kazıla- rıyla kuvvetlenince antik Dünyanın deniz ticaretini ve denizcilik tarihini daha iyi anlayabileceğiz. Böylece şehir devletlerinin ekonomik üstünlüklerini nerelere kadar, ne müddette uzattıkları belli olacaktır.

Araştırmacılar çalışmalarını birleştir- dikleri taktirde Sualtı ve Kara kazılarında bulunan mühürlü kulplar, özel işaretler ve amphoralar çözümlendikçe antik deniz yol- lan ve şarap ticareti gün ışığına çıkacaktır.

⁶¹ Philippe Dirole, *4000 years under the sea*, s. 202.

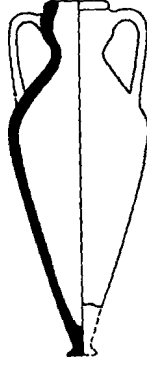
⁵² Ibid s. 205.

⁵³ Ibid s. 205. Şek. VII.

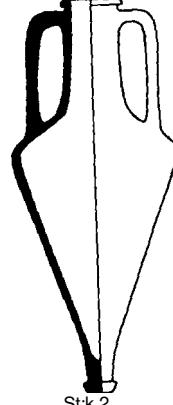
⁵⁴ Ibid s. 205. Şek. VI.

⁵⁵ Ibid s. 205. Şek I.

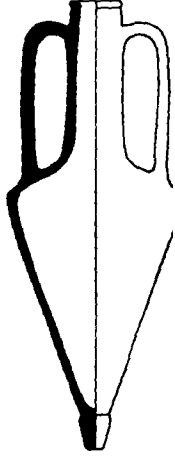
SAKIZ (CHIOS) AMPHORALARI

Ştk. 1
M.Ö.s.yy. ortası

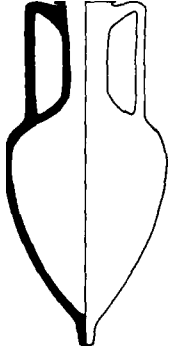
Ştk.2
M.Ö.5 .JY

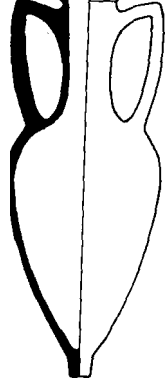
Şek.3
M.O. 4.yy

0 10 20 30 Cm.
1

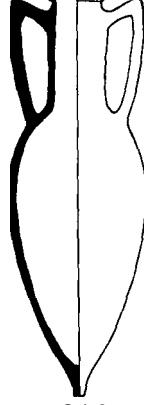
RODOS AMPHORALARI

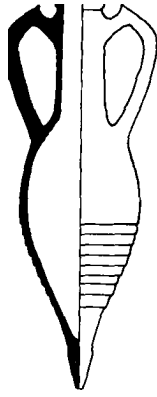
Şek. 1
M.Ö. 'Jyy
MÖ.2.yy

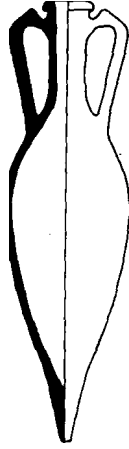
Şek. 2

Şek.3
M.Ö. 1.yy

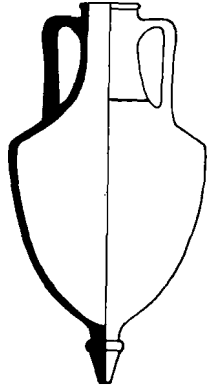
Şek.4
M. S.Erk n 2.yy

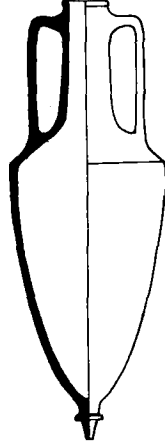
Şek. S MS,Geç 2.yy

0 10 20 30Cm.
1

KNİDOS AMPHORALARI

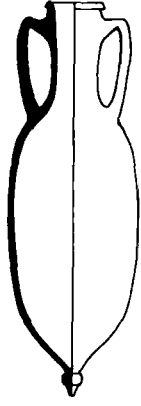
Şek. 1
M.Ö. 3.yy

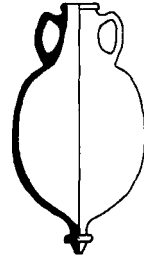
Şek. 2
M.Ö. 2.yy

Şek. 3
M.Ö. Erken 1.yy

Şek. 4
M.Ö. 86 dan sonra

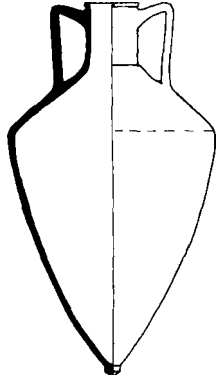
Şek. 5
M. S. 3.yy

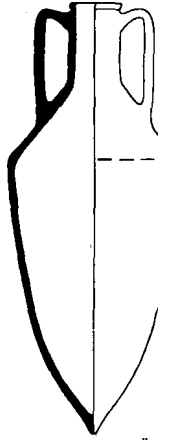
Şek. 6
M.Ö. 1.yy

0 10 20 30 Cm.

İSTANKÖY (KOS) AMPHORALARI

Şek.1
M.Ö.3.yy

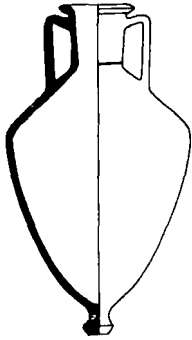

Şek.2 M.Ö.1.
yy

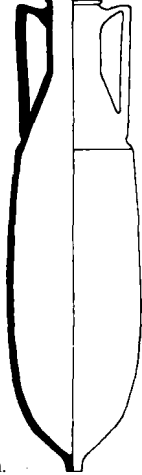

Şek.3
M.S.1.yy

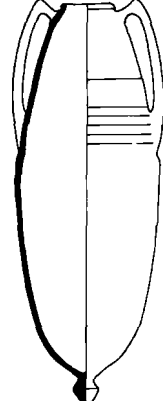
PSEUDO KOAN

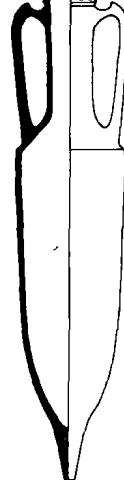
Şek.4
M.S.3.yy

0
Şek.5
M.S.1.yy

Şek.6
M.S.1.yy

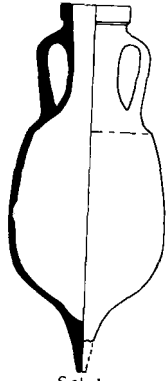
Şek.7
M.S. Geç 2 yy

İSTANKÖY
AMPHORALARI

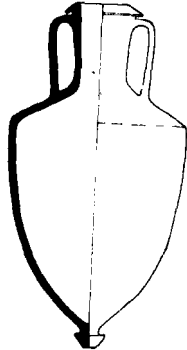
0 10 20 30cm.
1

*I

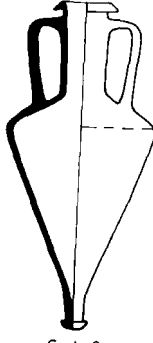
ROMA AMRHORALARI

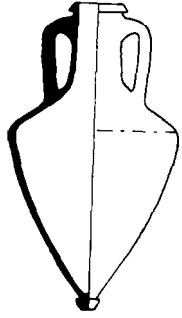
Şek 1
M.O.1.yy

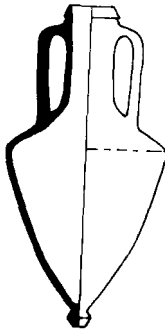
Şek 2
M.S.3.yy

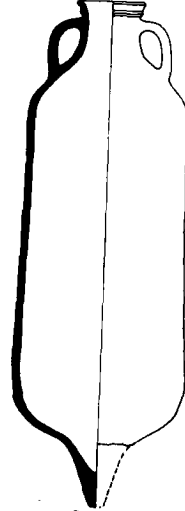
Şek 3
M.S. 3.yy

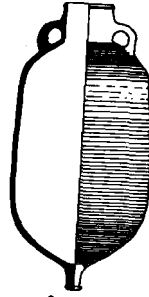
Şek 4
M.S 2 yy

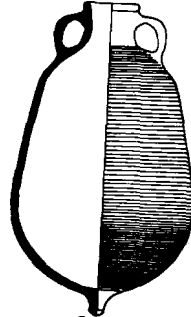
Şek 5
M.O.20-M.S 20

Şek 6
M.S 3 yy

Şek 7
M.S.4.yy

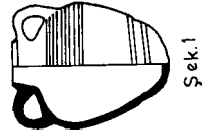
Şek 8
M.S.4.yy

0 10 20 30 Cm.

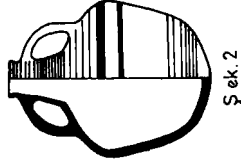
L ev.6

BİZANS AMPHORALARI

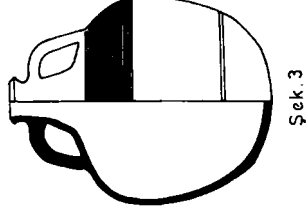
M. S. 7. yy

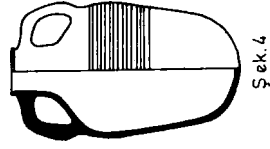
Şek. 1

Şek. 2

Şek. 3

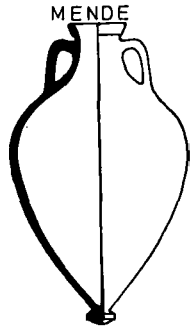

Şek. 4

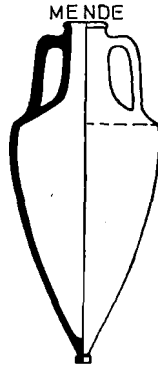
IG*-

BODRUM MÜZESİ HİCAK AMPHORALARI K. I* 9 *

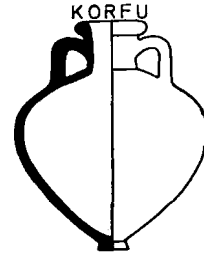
DEĞİŞİK KÖKENLİ AMPHORALAR

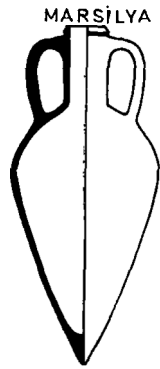
Şek.1
M.Ö.5.yy

Şek. 2
M.Ö.4-3-2.yy

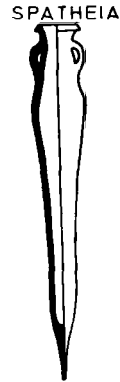
Şek.3
M.Ö.5.yy

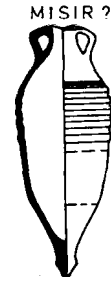
Şek.4
M.Ö.5.yy

Şek.5
M.Ö.4yy

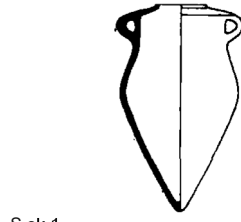
Şek.6
M. S. 5.yy

Şek.7
M.S. 5-6.yy

0 10 20 30cm.

KARTACA AMPHORALARI

Şek.1
M.Ö. 3.yy ve öncesi

Şek.2 M.Ö
4.-2.yy

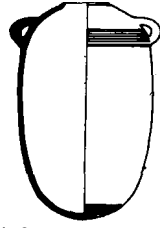
Şek 3 MÖ
2.yy

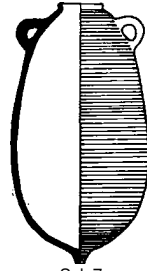
Şek.4
M.Ö 2.yy.?

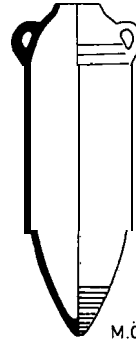
Şek.5

Şek.6
M.O.5.-4.yy

Şek.7

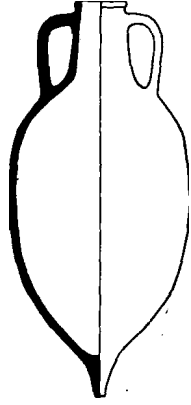
Şek 8 M.Ö5-4yy

0 10 20 30cm.
1
M.Ö. Sa 4.yy

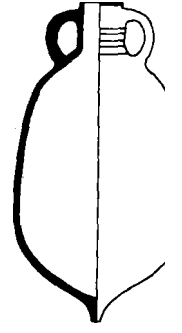
T. OĞUZ ALPÖZEN

KÖKENİ

BİLİNMEYENLER

Şek. 2
M.Ö.3-2.yy

Şek.1
M.Ö.3 2.yy

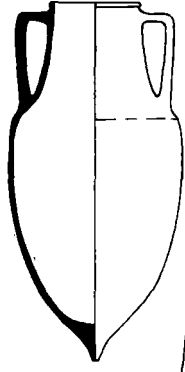

Şek. 3
M.S. 2c3.-4.yy

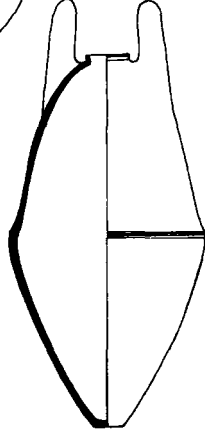
0
10 20 30Cm.
i

10 20 30Cm.
i

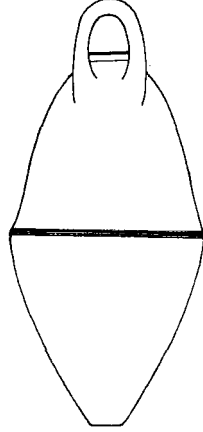
TARİHLENDİRİLEMİYENLER

Şek.1

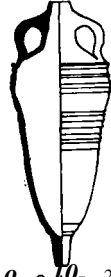
Şek.3

Şek.4

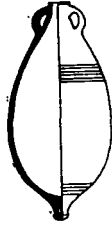

Şek.2

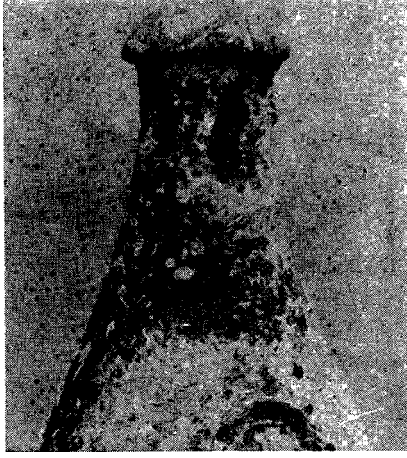
Şek.6

0 10 20 :cm.

Şek 7

BODRUM MÜZESİ TİCARİ AMPHORALARI

a

Düzme tutamak

b

Plastik yüksük tutamak

Res. 1

2

3

BODRUM MÜZESİ TİCARİ AMPHORALARI

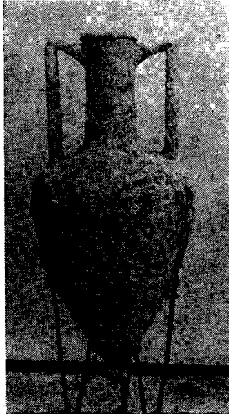
Levha 2 A

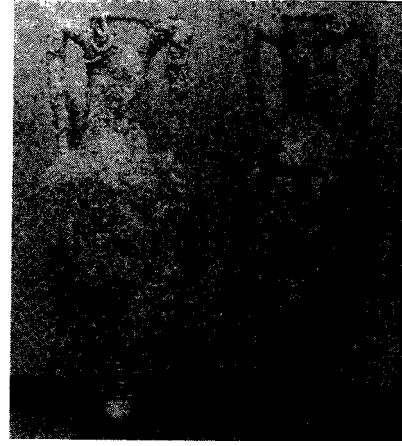
a

b

1

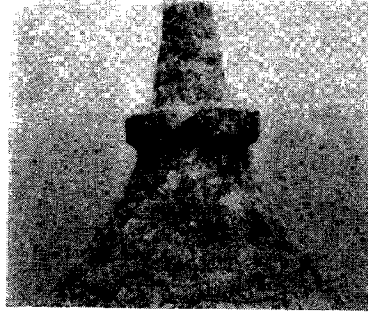
2

3

4

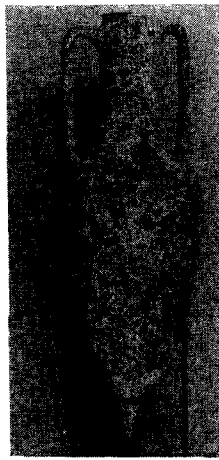
5

a

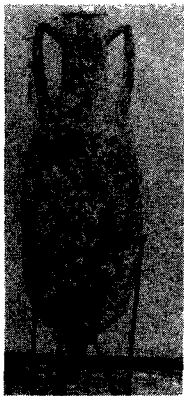
Res. 1

2

3

4

D

5

H

Levha 4 A

a

b

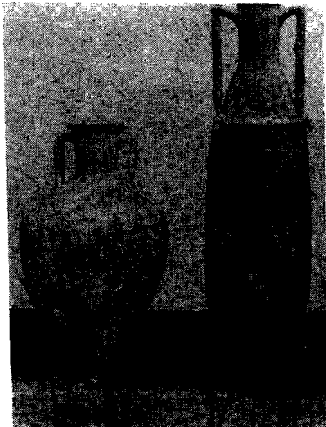

Res. 1

2

3

4

5

6

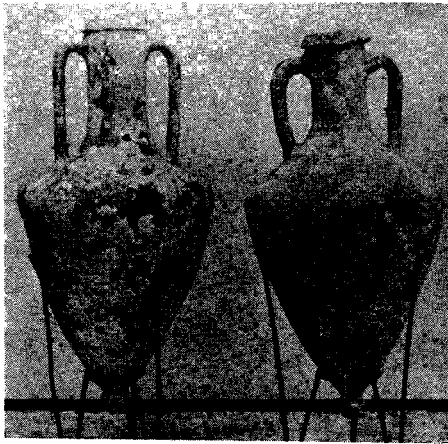
7

Res. 1

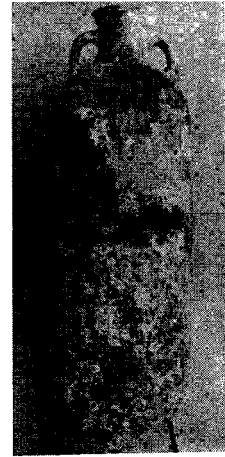
2

3

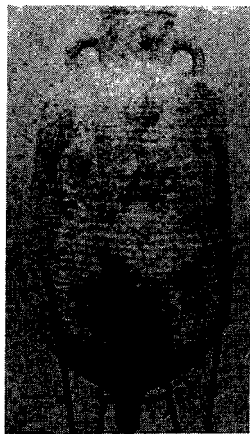

4

5

6

7

8

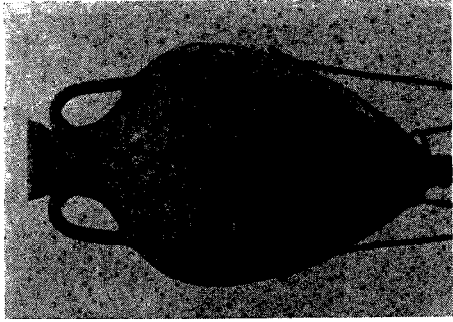
1
2
3
4
5
6

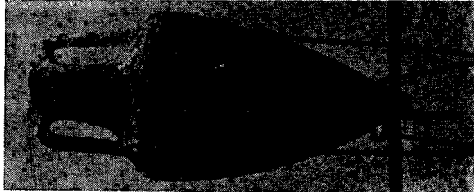
1

2

3

Res. 1

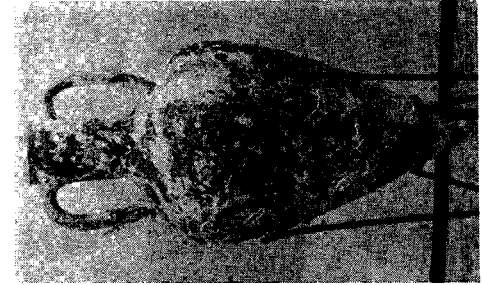
2

3

4

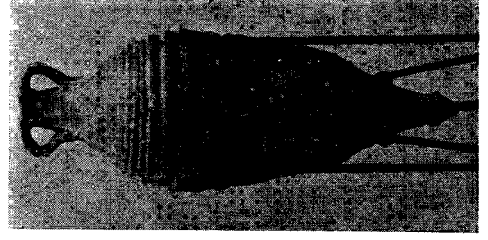
4

5

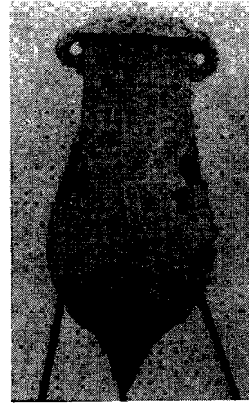
6

6

Res. 1'

2

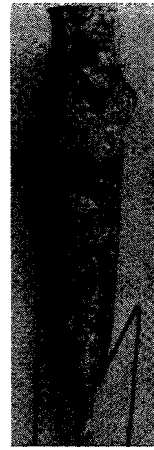
*

3

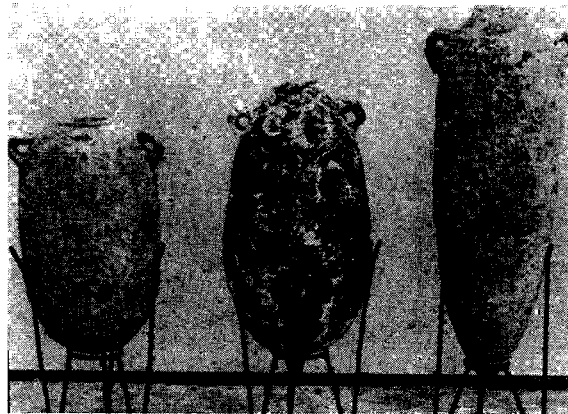

4

5

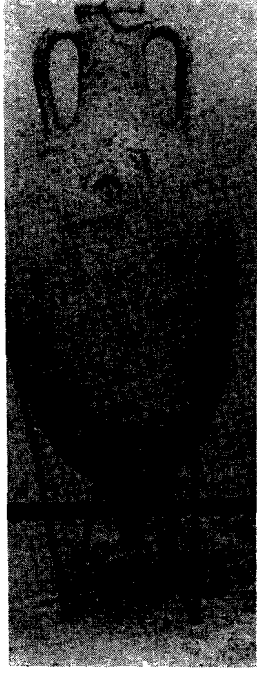
7

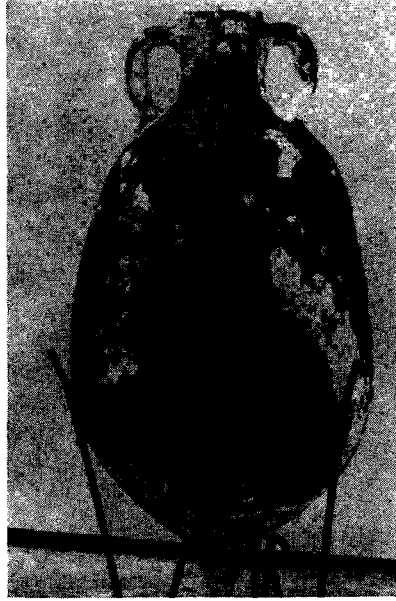
6

7

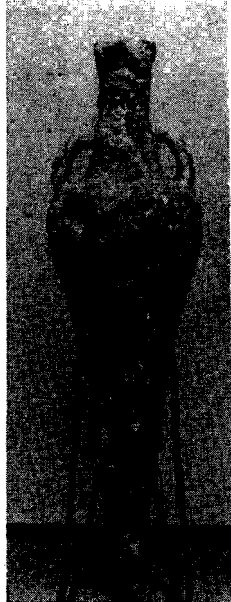
8

Res. 1

2

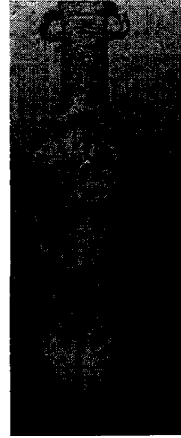

3

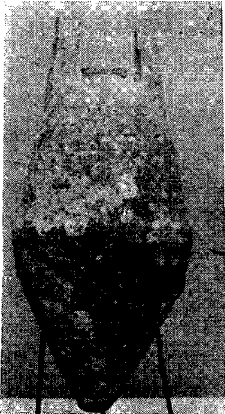
Levha 10 A

Res. 1

2

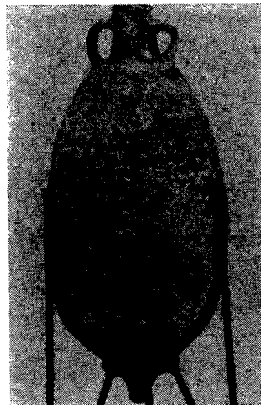
3

4

5

6

7